

IDEI ÎN DIALOG

Anul V NUMĂRUL DOI (PATRUZECI ȘI UNU) ~ FEBRUARIE 2008

Religie și politică în America

De la George Washington la Lincoln, un accent pus cuviincios pe religie în momente grave, evocarea divinității în clipa de răscruce pentru națiune face parte într-un fel sau altul din vechea tradiție americană.

~ ANDREI BREZIANU

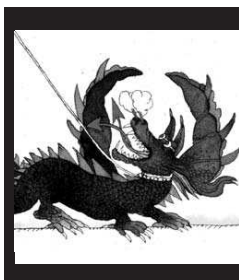
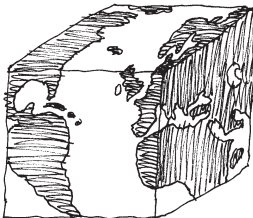
PAG. 46

Planeta lobby-ului

Activitatea de lobby e adeseori asociată traficului de influență și rețelor practice. O asemenea joncțiune creează probleme care degenerază ușor în crize și conflicte, iar simbioza dintre politică și afaceri devine o platformă imponderabilă.

~ ANDREEA VAS

PAG. 22

Amurgul derbezeilor (II)

Se poate vorbi despre o vocație a vaguității la tinerii furioși ai generației '30. Pentru ei, simpla postulare a unei dialectici (păgânism-creștinism, agonie-contemplație, lumină-întineric, inerție-istorie) conține promisiunea saltului, a transfigurării.

~ SEBASTIAN-VLAD POPA

PAG. 40

Fenomenologia corporalității

În istoria filozofiei, problema corporalității a fost împinsă de cele mai multe ori într-o periferie a preocupărilor filozofice, fiind considerată un fenomen de rang secund, incomparabil ca importanță cu temele solare ale raționalității.

~ CRISTIAN CIOCAN

PAG. 5

- 3 ~ **TRAIAN UNGUREANU**
Ca la noi la nimenea
- 7 ~ **DAN C. MIHĂILESCU**
Tarele și țăriile patriei
- 11 ~ **DANIEL-CRISTEA ENACHE**
Creație și produs (I)
- 13 ~ **GEORGE ARDELEANU**
Un liberal-conservator din anii '30
- 15 ~ **TEREZA-BRINDUȘA PALADE**
Monseniorul Ghika
- 20 ~ **MIHAIL NEAMȚU**
În linie dreaptă: William F. Buckley Jr. (I)
- 24 ~ **IOAN BUDUCA**
Personalismul și politica
- 26 ~ **GEORGE TUDORIE**
Care incoerență?
- 27 ~ **VALENTIN CIOVEIE**
Răspuns unui ateu nemilitant
- 30 ~ **HORAȚIU PEPINE**
Obiectivitate și adevăr
- 31 ~ **HORIA BARNA**
Iluziile Tratatului de la Lisabona
- 32 ~ **ALEXANDRU CĂLINESCU**
Ecranosfera
- 33 ~ **NICOLAE-MIRCEA STANCA**
Coerența istorică a spațiului urban
- 34 ~ **ALINA ANDREI**
Doamne dintr-un trecut îndepărtat
- 36 ~ **AURELIAN CRĂIUȚU**
Mihai Șora: un filozof al dialogului și speranței (II)
- 39 ~ **ANDREI CORNEA**
Un răspuns la răspuns
- 42 ~ **POEM**
- 44 ~ **IOAN STANOMIR**
Fața și reversul
- 45 ~ **CRISTIAN VASILE**
Istoricul ca martor
- 47 ~ **SOLOMON MARCUS**
Sub semnul stelelor
- 48 ~ **VICTOR NEUMANN**
Reinhardt Koselleck și „trecutul viitor“
- 50 ~ **PAUL SANDU**
Destinul unei întrebări
- 51 ~ **SORIN LAVRIC**
O cultură de lăutari
- 52 ~ **VLAD MUREȘAN**
Crimă și pedeapsă, o interpretare arhitectonică
- 54 ~ **VLADIMIR TISMĂNEANU**
Stalinismul în Europa de Est (II)
- 55 ~ **H.-R. PATAPIEVICI**

SCRIU ÎN ACEST NUMĂR
Alina Andrei Jurnalist și fotograf.
George Ardeleanu Predă la Facultatea de Litere a Universității din București. Ultima carte publicată: *N. Steinhardt* (monografie), 2000.
Horia Barna Profesor, traducător, editor. A tradus Carlos Fuentes, *Diana și Iliul vulturului*.
Andrei Brezianu Scriitor, jurnalist. Stabilizat, din 1985, la Washington, DC. Ultima carte publicată: *Între Washington și București*, 2006.
Ioan Buduca Publicist, critic literar. Ultima carte publicată: *România e un thriller*, 2007.
Alexandru Călinescu Predă la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Ultima carte publicată: *Proximități incomode*, 2007.
Cristian Ciocan Doctor în filozofie al Universității București. Ultima carte publicată: *Morbundus sum. Heidegger și problema morții*, 2007.
Valentin Cioveie Doctor în filozofie cu o lucrare despre fundamentele fizicii.

Andrei Cornea Filozof, predă la Facultatea de Litere, Universitatea București. Ultima carte publicată: *Sciere și orali-tate*, 2006.
Daniel Cristea-Enache Critic literar. Ultima carte publicată: *Convorbiri cu Octavian Paler*, 2007.
Aurelian Crăiuțu Profesor de științe politice la Universității Indiana, Bloomington, SUA. Ultima carte publicată: *Elogiul moderației*, 2006.
Solomon Marcus Profesor consultant la Universitatea din București. Ultima carte publicată: *Words and Languages Everywhere*, Milano, Italia, 2007.
Dan C. Mihăilescu Scriitor, critic și istoric literar. Ultima carte publicată: *Literatura română în postceausism III*, 2007.
Vlad Mureșan Doctorand la EHESS-Paris și la Universitatea „Babeș-Bolyai”-Cluj-Napoca. Ultima carte publicată: *Ciza antropologiei și sarcina ei originară*, 2005.
Mihail Neamțu Doctor în teologie la King's College Londra. Ultima carte: *Gramatica Ortodoxiei. Tradiția după*

modernitate, 2007.
Victor Neumann Predă la Universitatea de Vest, Timișoara. Ultima carte publicată: *Tentația lui Homo europaeus*, 2006.
Tereza-Brindușa Palade Doctor în filozofie, predă la Facultatea de Științe Politice și Administrative (SNSPA). Ultima carte publicată: *Amurgul Leviathanului: Supraviețuire și libertate în comunism*, 2000.
H.-R. Patapievi Scriitor. Ultima carte publicată: *Despre idei & blocaje*, 2007.
Horațiu Pepine Ziarist și publicist.
Sebastian-vlad Popa Predă la Facultățile de Litere din București și Sibiu. Ultima carte publicată: *Despărțirea gemenilor*, 2006.
Paul Sandu Student la Facultatea de Filozofie, Universitatea București.
Nicolae-Mircea Stanca Student la Facultatea de Arhitectură și Urbanism din București.

Ioan Stanomir Predă la Facultatea de Științe Politice, Universitatea din București. Ultima carte publicată: *În jurul constituției. Practică politică și arhitectură legală*, 2006.
Vladimir Tismăneanu Profesor de științe politice la University of Maryland. Ultimele cărți publicate: *Stalinism pentru eternitate - O istorie politică a comunismului românesc; Refuzul de a uita*, 2007.
George Tudorie Doctorand în filozofie la Universitatea Centrală Europeană.
Traian Ungureanu Jurnalist, cronicar și eseist politic, cronicar și eseist sportiv. Ultima carte publicată: *Eroi și jocuri populare*, 2007.
Cristian Vasile Cercetător științific la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. Doctor în istorie. Ultima carte publicată: *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist*, 2005.
Andreea Vass Cercetător la Institutul de Economie Națională. Ultima carte publicată: *Protecționismul european. Implicații pentru România*, 2004.

Adresă: B-dul. Regina Elisabeta nr. 7-9, sector 3, 030016 București. Tel. redacție: 021-314 0238/39. Fax: 021-314 0258. www.ideiindialog.ro; email: redactia@ideiindialog.ro

Revistă lunară de cultura ideilor editată de Academia Cașavenca. Apare în prima miercuri a fiecărei luni. Deși apare la București, ID nu este o revistă bucureșteană.

Caracterele cu care este scris acronimul ID au fost desenate de Albrecht Dürer în ultimul an al

vieții, 1528, și pot fi găsite în ultima parte a lucrării sale *Vier Bücher von menschlicher Proportion*.

Acesta este numărul lunii februarie 2008 și este distribuit începând cu 6 februarie. Are 56 de pagini.

Lucrarea de pe copertă aparține lui **Devis Grebu**.

Toate desenele acestui număr au fost realizate de **Devis Grebu**, cu excepția lucrării de la pag. 43, a lui **Sorin Ilfoveanu**.

CONCEPȚIA GRAFICĂ, DESIGN:

Iulian Puiu/Re|ply Comunicare

REDACȚIA

DIRECTOR: H.-R. Patapievi
REDACTOR-ȘEF: George Arun
arun@ideiindialog.ro
SGR: Alexandru Gabor
alexandru.gabor@ideiindialog.ro
CORECTURĂ: Radu Dobândă

DTP: Florin Iaru

SECRETARIAT ȘI ABONAMENTE:
Elena Gogoș elena@catavencu.ro
MARKETING: Sorin Axinte
Daniela Polianschi (brand manager)
daniela.polianschi@catavencu.ro
tel: 021 210 13 24
DEPARTAMENT VÎNZĂRI
PUBLICITATE:
Miruna Toma (sales manager)
miruna.toma@gruprc.ro
tel: 311 40 61; fax: 311 40 63

DISTRIBUȚIE:

SC Cașavenca SA
DIRECTOR DISTRIBUȚIE:
Alexandru Miriștea
318 55 31; 318 55 32
alexandru.miristea@catavencu.ro
Tipărit la Tipografia România Liberă
EDITOR: SC Cașavenca SA
MANAGER GENERAL:
Sorin Vulpe

În linie dreaptă: William F. Buckley Jr. (I)

MIHAIL NEAMȚU

Conservatorism postbelic

Publicul european acceptă cu greu vitalitatea extraordinară a doctrinei conservatoare din America de astăzi. Departe de a avea un impact limitat la mediile strict intelectuale, conservatorii nord-atlantici au permeat cu etosul lor comunitar forurile de decizie din administrația americană a ultimelor trei decenii. Într-un anumit sens, un grup, inițial restrâns, de ziaristi și profesori universitari a redefinit noțiunea de *public intellectual* într-un sens apropiat condiției asumate de Zinovyev, Havel ori Soljenitin.

Înainte, dar mai ales în timpul mandatelor asumate de președinții Richard Nixon (1969–1974), Ronald Reagan (1981–1989), George Bush Sr. (1989–1993) și George W. Bush (2000–2008), structurile de putere s-au dovedit surprinzător de receptive la capitalul de idei al liberalismului clasic – doar recent divizat în facțiuni „paleo” sau „neo-conservatoare”. Cu ajutorul unor reviste de circulație națională, emisiuni radio-tv și instituții de tip „think-tanks” din SUA, un puternic curent de opinie a contribuit la renașterea valorilor tradiționale, viguros amenințate pe bătrânul continent.

În miezul acestor prefaceri s-a aflat mereu figura carismatică a lui William F. Buckley Jr. Gazetar, romancier, autor uluit de prolific – peste 45 de cărți de eseuri, memorii sau nuvele și alte peste 5.000 de articole de gazetă, recenzii sau note –, William F. Buckley Jr. a fost și un reputat polemist al jurnalismului audiovizual, autor al unei longevive emisiuni tv: „Firing Line” (1966–1999, 1.540 de episoade). În anul 1991, Buckley Jr. a fost distins cu *Medalia Libertății* de către președintele George Bush Sr. în semn de recunoștință pentru demnitatea cu care a traversat cele mai grele momente din istoria politică a Americii secolului XX.

Tânărul bogat

Născut la New York în data de 24 noiembrie 1925, într-o familie cu rădăcini europene, William F. Buckley Jr. a fost fiul lui William Frank Buckley Sr. (texan cu linie genealogică ascendentă în Irlanda catolică) și al Alosei Steiner (cu origini elvețiene)¹. Înainte de a deveni un magnat al petrolului, tatăl a studiat dreptul și limbile romane la *University of Texas* din Austin. William Frank Buckley Sr. (1881–1958) și-a câștigat averea, inițial, prin investiții în terenurile bogate cu

șitei ale Mexicului, extinzând apoi activitățile firmei sale în domeniul imobiliar. Soția sa, Alose Steiner (1895–1985), era fiica unei pioase și prospere familii de industriași din New Orleans. Căsătorită în 1917 cu tânărul William Frank Buckley Sr., Alose a devenit mama a zece copii, cu toții educați în credința romano-catolică și crescuți în acea atmosferă cosmopolită unde manierele elevate și conversația poliglotă fac mereu casă bună.

William F. Buckley Jr. a făcut primii ani de școală la Paris și Londra, devenind cu ușurință fluent în spaniolă și franceză. Pasiunea pentru cărți, conversație, muzică, navigație și călărie poartă o puternică amprentă a copilăriei. Prosperitatea părinților i-a permis să călătorească mult înăuntrul și în afara granițelor Americii, fiind de mic expus realităților unui Occident plural. A moștenit din familie regula de aur a toleranței față de diversitate, sprijinită de încrederea fermă în propriul crez. După ce face studii gimnaziale în Anglia, la doar 19 ani Buckley Jr. devine locotenent în armata americană. Nu ajunge niciodată pe teatrul de operațiuni militare din Europa, Africa de Nord sau Oceanul Pacific. În 1945 se înscrie student al Universității Yale.

Cinci ani mai târziu, Buckley Jr. scrie un volum controversat despre experiența sa universitară. Sub titlul *God and Man at Yale: The Superstitions of Academic Freedom* (1951)², cartea poartă această dedicație: „For God, for Country, and for Yale, in that order”. Buckley Jr. își începe pledoaria cu o profesiune de credință: „dintodeauna am fost învățat, iar experiența a întărit această educație, că o credință lucrătoare (*active faith*) în Dumnezeu și o adeziune puternică (*rigid adherence*) față de principiile creștine con-

tribuie decisiv la o viață bine rânduită (*good life*). De asemenea, am crezut, deși doar cu firave cunoștințe economice, că inițiativa privată și un sistem de guvernare limitată au slujit această țară și vor continua s-o facă și pe viitor”³. Cu aceste premise, autorul deconstruiește mitul neutralității academice sub umbrela căruia erau laudate superioritatea metafizică a ateismului, hedonismul alternativ, importanța planificării centralizate în economie și rezonabilitatea colectivismului ideologic.

Într-o mare instituție academică privată din New Haven (Connecticut), la faimoasa Yale University, William Buckley Jr. denunța racilele relativismului pe care, câteva decenii mai târziu, Allan Bloom avea să le identifice pe scara întregii Americi universitare⁴. Încă de la mijlocul anilor 1950, marginalizarea noțiunii de *paideia* începea să aibă efecte dramatice. Bogăția economică a Statelor Unite era amenințată de sărăcirea resurselor spirituale incluse în tradiția „marilor cărți” (*great books reading list*). Ideea de elită se prăbușea sub dictatul noilor mode estetice, alcătuite după principiul *anything goes*. Cavalerismul, aristocrația limbajului, cultul muncii, respectul pentru inițiativa privată și vizionarismul istoric începeau să își piardă creditul în Occident. Cu atât mai mult amintirea tânărului bogat din Evanghelie căutând hrană sufletească, iar nu doar bănetul din visteriile unei țări libere de tirania Faraonului.

Patriotism american

Anii de formare i-au perfecționat lui WFB talentul nativ pentru argumentație. Confruntările pe teme culturale sau

politice din cadrul asociației *Yale Political Union* i-au adus reputația unui interlocutor șarmant, înzestrat cu subtilitatea dialectică a unui orator socratic, inteligența analitică de tip anglo-saxon și umorul subtextual de tradiție britanică. WFB a fost unul dintre admiratorii lui Winston Churchill (1875–1965), în a cărui voce profetică a crezut cu sinceritate atunci când acesta din urmă a invocat meritele „civilizației creștine” în contrast cu „evul întunecat” al barbariei naziste⁵. Pentru Buckley Jr. restricționarea credinței religioase într-un claustrofobic setar de reflecții private reprezenta o opțiune inacceptabilă în lumina atacului bolșevic asupra Bisericii și a apostaziei din Europa apuseană⁶. După primele decade ale secolului XX, marcate de frenezia agresiunii totalitare și criza instituțiilor democratice, America federală încă mai putea fi identificată cu mesianicul „oraș de pe colină” despre vorbeau predicatorii puritani ai veacului al XVII-lea. Țara libertății care îl fascina pe Alexis de Tocqueville (1805–1859) avea nevoie de o robustă apologie. *God and Man at Yale* reprezenta pentru WFB o piesă dintr-un carusel literar la al cărui montaj avea să contribuie de-a lungul a peste cinci decenii.

Dualismul ideologic consacrat de războiul rece – declanșat imediat după victoria aliaților – a divizat opțiunile politice ale inteligenței democratice din Statele Unite ale Americii. Anticomunismul, pledoaria pentru capitalism economic și libertate individuală, alături de rezistența față de moda secularismului agresiv căpătau în ochii tânărului Buckley Jr. o indiscutabilă prioritate. Bătăliile din Normandia, Bulge sau Monte Casino avuseseră un impact indelebil asupra dezbaterilor din campusuri. Spre deosebire de liga pacifiștilor, studenții conservatori erau convingși de legitimitatea războiului împotriva tiraniei sovietice. Istoria avea să arate că, dincolo de URSS și sateliții săi, internaționala comunistă înregistrase victorii în numeroase alte țări ale lumii: China, Mongolia, Coreea de Nord, Vietnam, Cambogia, Laos, Cuba, Angola, Somalia, Yemen, Mozambic și altele. Lupta cu ideologia marxist-leninistă avea deci implicații globale și nu se limita, în interiorul Americii, doar la febra demascărilor incurajate de senatorul Joseph McCarthy⁷.

Din acest motiv, după ce se căsătorește în 1950 cu Patricia Alden Austin Taylor (1926–2007), Buckley Jr. acceptă să lucreze pentru CIA timp de aproape

❖ Anii de formare i-au perfecționat lui William F. Buckley Jr. talentul nativ pentru argumentație. Confruntările pe teme culturale sau politice din cadrul asociației Yale Political Union i-au adus reputația unui interlocutor șarmant, înzestrat cu subtilitatea dialectică a unui orator socratic, inteligența analitică de tip anglo-saxon și umorul subtextual de tradiție britanică.

un an. Motivația unui asemenea gest era evident patriotică pentru cineva nelipsit de resurse financiare private. Supervizorat de spionul E. Howard Hunt (1918–2007), Buckley Jr. este trimis ca agent secret în Mexico City cu misiunea de a submina autoritatea președintelui Miguel Alemán Valdés (1946–1952). Superiorul său, Hunt, s-a ocupat și de detronarea puterii socialiste din Guatemala, condusă de colonelul Jacobo Árben Guzmán (1951–1954). Totuși, viața de familie, frecvența trepădăriei retorice și vocația culturală a tânărului William Buckley Jr. îl determină să renunțe rapid la o carieră în interiorul structurilor *Central Intelligence Agency*⁸.

National Review

Decizia urma să fie hotărâtoare. Primul copil al lui William și Patricia Buckley se naște în 1952 și primește numele de Christopher⁹. Încurajat de emergența pe scena academică a unor figuri tutelare precum Ludwig von Mises (1881–1973), Friedrich August von Hayek (1889–1992) sau Eric Voegelin (1901–1985), Buckley Jr. decide să își pună talentul în slujba unei cauze ecumenice. Remarcă deja ca scriitor energic și cronicar acid al vieții publice, WFB nutrește visul unei mai profunde implicări civice. Figură agreabilă, hărăzită cu o fenomenală inteligență socială și un viu atașament pentru ideea de prietenie, Buckley Jr. căuta direcția unei posibile sinteze între mai multe curente aflate la dreapta spectrului politic. Buckley Jr. dorea să unifice facțiunile conservatoare într-un front comun al dezbaterii publice. WFB căuta să prezinte tinerii generații într-o perspectivă plauzibilă și atrăgătoare idealul vechi al libertății persoanei, al valorilor familiei, al pieței libere (împotriva dirijismului economic sau al asistențialismului camuflat de *New Deal*). WFB spera astfel să poată găzdui în spațiul unei reviste de largă circulație atât înclinațiile libertariene radicale, vocile tradiționalismului catolic sau individualismul sceptic al societății *Mont Pelerin* (fondată de Hayek), cât și ideile comunitarianilor agrarieni din perioada interbelică.

Animat de aceste ambiții, Buckley Jr. (numit de prietenii Bill) elaborează aproape solitar un proiect editorial menit să slujească valorile unei Americi conservatoare. După o campanie susținută de *fund-raising*, WFB obține – la doar 29 de ani! – banii necesari (peste jumătate de milion de dolari) pentru gestația publicației revistei *National Review*. În luna aprilie 1955, apare primul număr al revistei în jurul căreia se va scrie o parte importantă din istoria conservatorismului american postbelic. Este revista despre care, decenii mai târziu, părintele său a spus că, dacă n-ar fi existat nimeni, n-ar fi inventat-o vreodată.

William F. Buckley Jr. asumă rolul de redactor-șef și obține promisiunea de fidelitate a unor penite notabile: militanul troțkist pocăit pe nume James Burnham (1905–1987), omul de cultură și universitarul Russell Kirk (1918–1994), filozofii politici Frank Straus Meyer (1909–1972) și Willmoore Kendall (1909–1968) sau celebrul eseist Whittaker Chambers (1901–1961), fost editor comunist al revistei *Time*, profund deziluzionat în experiența personală a utopiei marxiste. Lansat cu mult succes

în apele tulburi ale sfârșitului anilor 1950, hebdomadarul *National Review* se bucură de-a lungul anilor de contribuția altor distinși autori, între care merită menționați economistul libertarian Murray Rothbard (1926–1995), juristul Robert Bork (n. 1927), clasicistul Revilo Pendleton Oliver (1908–1994), istoricii Garry Wills (n. 1934) și Paul Johnson (n. 1928), diplomatul-teolog Michael Novak (n. 1933), expertul militar Michael Arthur Ledeen (n. 1941) sau activistul conservator Dinesh D'Souza (n. 1961). Toți acești comentatori invitați au reușit să demonstreze – împreună cu WFB – nu doar eroarea politico-economică a socialismului, ci mai ales sărăcia metafizică din care se hrănește acesta. *National Review* a încercat să arate că ieșirea din pauperitatea materială nu poate epuiza un program politic, bogății fiind destinați la fel de legitimi ai unui mesaj de reformă lăuntrică.

De la criza rachetelor în Cuba până la invazia din Vietnam și războiul din Golf, de la afacerea Watergate până la războiul antiterorist declanșat de atacul din 11 septembrie 2007, *National Review* a urmărit cu maximă atenție scena politică americană și a oferit puncte de vedere diferite, deși adesea convergente, asupra principalelor puncte de pe ordinea de zi. Sub conducerea lui WFB, *National Review* a evitat rezoluțiile cu caracter sectar sau triumfalist, pledând pentru finețe în orice analiză ori sinteză jurnalistică. Buckley Jr. a dat practic naștere unei noi școli de gazetărie, exorcizată de aberațiile vechilor facțiuni radical-conservatoare (dintre care unele cochetau cu antiobligaționismul, rasismul sau antisemitismul economic). Sub directoratul lui Buckley Jr., *National Review* și-a propus reconstituirea capitalismului la cadrul de referință stabil al unei meditații religioase sau, cel puțin, al unei reflecții etice profunde despre destinul umanității. Cu alte cuvinte, politicul n-a reprezentat nicodată ultimul orizont de reflecție al redactorilor *NR*. Împreună cu WFB aceștia s-au arătat preocupați atât de starea moravurilor la vedere, cât și patosul nevăzut al unei națiuni mult încercate.

Moralist, pedagog, admirator

Odată cu apariția revistei *National Review*, WFB este propulsat – prin merite proprii – în prima linie anticomunistă de atac. Începând cu anul 1962, *Universal Press Syndicate* preia rubrica cu două apariții săptămânale semnată de Buckley Jr. (intitulată „On the Right”), difuzând-o apoi în peste 300 de ziare din America. În editorialele sale, WFB analizează cu nerv spumos și meticulos dispreț declarațiile publice ale liderilor sovietici – Hrușciov fiind ținta favorită – și răspunsul mereu neconvincător venit de la Casa Albă. Scrisul lui Buckley Jr. ezită între sarcasm și ironie bonomă. Descrierile caricaturale abundă pentru a sublina raportul între așteptările popoarelor captive sub comunism – vezi strigătul Budapestei din 1956 – și ezităriile mult prea frecvente peceteluite în Washington DC.

Înainte de a candida (fără succes) pentru postul de primar al orașului New York, WFB semnează nu mai puțin de patru volume: *Up from Liberalism* (1961), *The Committee and Its Critics: A Calm Review of the House Committee on Un-American Activities* (1962), *Rumbles Left and*

Right: A Book About Troubling People and Ideas (1963), *Dialogues in Americanism* (1964). La acestea se adaugă sutele de conferințe susținute în două turnee anuale (primăvara și toamna), la invitația universităților sau la cererea diferitelor organizații politice sau religioase cu vederi libertariene-conservatoare. Unul dintre subiectele favorite ale lui Buckley Jr. este educația, menită nu doar să înzestreze învățăceii cu informații bine stocate și corect interpretate, ci să-i apropie totodată de înțelepciune. Unul dintre filozofii cei mai erudiți ai începutului de secol XX, Bertrand Russell a ilustrat sistematic și cu maximă elocvență dihotomia între inteligența abstractă și demnitatea unei vieți trăite în cumpătare, respect pentru tradiție și bun-simț (*common sense*). Nu întâmplător Russell, precum Sartre mai târziu, a susținut realizările „umanismului bolșevic”.

Într-o faimoasă prelegere despre „degringolada (*aimlessness*) școlii americane”, WFB atrage atenția asupra păcatului aroganței în exercițiul academic, care predispune la utopie și reconstrucții imaginare ale realității. Răsfățați cu fonduri de la stat și abuzând de contractul semnat între educatori și guvernul federal, profesorii din departamentele socio-umane ajung să conteste cu vehemență toate „miturile” omului alb – personaj „plictisitor”, împătimit de muncă, cititor al Scripților și dedicat creșterii unei familii cu mulți copii. În acest fel, educația este subjugată unei ideologii partizană. Cu ce încredere – așadar – poate fi investită o elită interesată exclusiv de emanciparea socială, cu prețul uitării, dacă nu cumva al disprețului față de figurile clasice ale culturii greco-romane și ale tradiției iudeo-creștine? Buckley Jr. se simte dator cu acest avertisment: „aș prefera să trăiesc într-o societate condusă de primii două mii de cetățeni listați în cartea de telefon din Garden City decât într-o societate condusă de două mii de profesori de la Harvard University”¹⁰.

WFB protestează totodată împotriva reducerii arsenalului istorico-filologic al educației umaniste la o mină de plăceri private¹¹. Universitatea nu există pentru a produce oaze de genii pustii, nici pentru a ceda utilitarismului cras al goanei după profitul imediat. Pentru aceasta, nici „specializarea” prematură, nici adăstarea lenșă prin locurile comune ale „educației de bază” nu pot fi recomandate. Rareori ignoranța este doctă iar erudiția angelică. Pe scurt: „cunoașterea îngâmfă iar dragostea zidește” pare să sugereze, în termeni perfect paulini, WFB. Un bun medic trebuie să deprindă nu doar o excelentă expertiză farmaceutică și reflexe de bun semiotician, ci și arta compasiunii față de pacient și spiritul de echipă. Pe scurt: învățământul superior trebuie să pună la încercare nu doar zestrea neuronală, ci și caracterul persoanei. Apelul lui Buckley Jr. n-a rămas fără răspuns.

¹ Urmez datele oferite în Linda Bridges & John R. Coyne Jr., *Strictly Right: William F. Buckley Jr. and the American Conservative Movement*, New York, John Wiley and Sons, Inc., 2007 (citată de aici cu acronimul SR).

² Pentru istoria receptării acestei cărți, societății „reacționară” în presa de atunci, vezi prefața scrisă de Buckley Jr. pentru a doua ediție din 1977.

³ William F. Buckley Jr., *God and Man at Yale*

The Superstitions of Academic Freedom, Chicago, Henry Regnery Co., 1951, p. xiii.

⁴ Allan Bloom, *The Closing of the American Mind. How Higher Education Has Failed Democracy and Impoverished the Souls of Today's Students*, prefață: Saul Bellow, New York: Simon & Schuster, 1987. Bloom – pentru care Biblia lui Buckley putea fi înlocuită cu dialogurile lui Platon și dramaturgia lui Shakespeare – publicase înaintea acestui volum un eseu-avertisment în *National Review*.

⁵ Winston Churchill, Address in the House of Commons, 18 iunie 1940: „I expect that the Battle of Britain is about to begin. Upon this battle depends the survival of Christian civilization”.

⁶ Vezi comentariul despre rolul capelanului într-o universitate privată (cu vechi tradiții creștine), William F. Buckley Jr., „The Ivory Tower: The Role of the College Chaplain III. The Compact (Conclusion)”, *National Review* (8 februarie 1958), p. 137: „The chaplain should insist that, as witness to the Beatific Vision, he be granted at least the attention given, say, to those who view the world as the discovery of Sigmund Freud”.

⁷ Thomas Doherty, *Cold War, Cool Medium: Television, McCarthyism, and American Culture*, New York, Columbia University Press, 2003, p. 90: „And, no, Buckley retorted, you could not be anti-McCarthy and anticommunist at the same time”. Pentru întreaga dezbatere, vezi William F. Buckley Jr. & L. Brent Bozell, *McCarthy and His Enemies. The Record and Its Meaning [1954]*, prefață William Schlamm, New York, Arlington House, 1970².

⁸ SR, pp. 22–23.

⁹ Christopher a fost singurul copil al familiei Buckley, întrucât după prima naștere mama a suferit mai multe complicații medicale (SR, p. 30). Christopher Buckley a moștenit meseria de scriitor, fiind recunoscut pentru nuvelele sale umoristice și pentru contribuțiile semnificative la textele de oratorie ale vicepreședintelui George Bush Sr. sub mandatul lui Ronald Reagan. În românește a apărut *Nu te porți așa cu prima doamnă*, trad. rom.: Cornelia Bucur, București, Ed. Humanitas, 2005; *Florence al Arabiei*, trad. rom.: Cornelia Bucur, București, Ed. Humanitas, 2007; *Deranji la Casa Albă*, București, trad. rom.: Ruxandra Popu, București, Ed. Humanitas, 2007.

¹⁰ William F. Buckley Jr., „The Aimlessness of American Education”, *Newsday* (5 martie 1960), p. 6.

¹¹ *Ibidem*, p. 7: „It just is not that obvious that Latin is worth all that work and expense, unrelated either to getting and spending, or to making over the world in a handsomer image. (My son will learn Latin better than his father or I will shoot him.) It is all very well to talk about the personal and private joys of reading Homer in Greek, or being able to run through Bach's partitas, or of evenings by the fire rereading a novel by Jane Austen but there is a considerable intuitive suspicion that the joys are not that palpable, and that if they are—and about this there is something amounting to certitude—there are complementary disturbances which are less frequently spoken about. The suspicion is not ill-grounded that «good» education tends to produce students who may indeed read Greek plays from time to time, but who are more discontented, more fretful, more anxious, more resentful, less happy, than the graduated hipster whose education was in community relations and balanced diets, and whose recreations will be confined to zooming about on a motor boat, or sitting up watching the late, late show.”